

УДК 34.06

С. М. КОЗЛОВ,

підполковник поліції, начальник Відділу методичного забезпечення навчального процесу Харківського національного університету внутрішніх справ

В. О. ПУГАЧ,

підполковник поліції, завідувач науково-методичного відділення Відділу методичного забезпечення навчального процесу Харківського національного університету внутрішніх справ

О. В. СТРЕЛЬНИКОВ,

науковий співробітник науково-методичного відділення Відділу методичного забезпечення навчального процесу Харківського національного університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ У ВНЗ МВС УКРАЇНИ

Розглядаються питання оптимізації нормативної бази, що регулює діяльність відомчих вищих навчальних закладів; компетентнісного підходу до розробки організаційно-методичного забезпечення процесу підготовки працівників поліції з урахуванням кваліфікаційних вимог до посад.

Ключові слова: *оптимізація, підготовка кадрів, Національна поліція, організаційно-методичне забезпечення.*

Сучасна потреба українського суспільства в освічених, ініціативних, сумлінних, порядних та патріотичних працівниках поліції обумовлена соціально-економічним станом в нашій державі.

Підготовка фахівця будь-якого профілю залежить від ступеню обґрунтованості складових освітнього процесу: мети та змісту навчання, принципів організації процесу підготовки фахівців, його навчально-методичного забезпечення тощо.

Система освіти МВС в своїй діяльності керується законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про професійно-технічну освіту», нормативними актами Міністерства освіти і науки України. Тобто вона є складовою загальнонаціональної системи освіти. У свою чергу наші навчальні заклади – це навчальні заклади із специфічними умовами навчання, які є інституціями системи Міністерства внутрішніх справ. На них розповсюджується дія Закону України «Про Національну поліцію» і правова база МВС України. Управління навчальними закладами здійснюється Департаментом персоналу, організації освітньої та наукової діяльності МВС.

Метою наших навчальних закладів є підготовка на певних рівнях вищої освіти курсантів (слухачів), ад'юнктів для подальшої служби на посадах начальницького складу з метою задоволення потреб Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції.

В умовах реформування системи МВС України та становлення Національної поліції нарізла потреба в реформуванні не лише підпорядкованих міністерству навчальних закладів. Сьогодні потребує певних змін вся система підготовки кадрів для Національної поліції. Існує потреба як в оптимізації нормативної бази, що регулює діяльність відомчих

вищих навчальних закладів, так і в запровадженні інноваційних методик підготовки працівників Національної поліції.

По-перше, змінюються вимоги до результатів навчання на різних рівнях освіти (знань, умінь, навичок, здатностей тощо) у ВНЗ МВС України.

По-друге, соціально-економічний розвиток нашої держави, її внутрішніх і зовнішніх суспільних відносин вимагає від працівників Національної поліції набуття нових компетентностей.

По-третє, існують протиріччя між якісними фаховими потребами Національної поліції і засобами їх задоволення вищими навчальними закладами МВС України.

До останнього часу цілі вищих навчальних закладів Міністерства внутрішніх справ формувались у досить загальній формі: дати міцні знання, навчити творчо застосовувати їх на практиці і таке інше. Нажаль стандарти вищої освіти в межах спеціальностей «Право» та «Правоохоронна діяльність» – тобто сукупні вимоги до змісту та результатів освітньої діяльності вищих навчальних закладів МВС – відсутні.

Маємо констатувати, що системотворюючим фактором у формуванні загальних та спеціальних (фахових) компетентностей працівника поліції повинен виступати саме процес підготовки, результатом якого є якість освіти. Якість освіти у широкому розумінні – це рівень здобутих особою знань, умінь, навичок, що відображає її компетентність відповідно до стандартів. У вузькому розумінні якість освіти сприймається як підготовленість випускника ВНЗ МВС України, який здобув певний освітній ступінь, до виконання конкретних функцій, що належать до компетенції відповідних підрозділів Національної поліції.

Тож можна зробити висновок, що випускники вищих навчальних закладів МВС України, які здобули освітні ступні різних рівнів, характеризуються різною підготовленістю до виконання конкретних функцій.

У зв'язку із реформуванням системи МВС України постає ряд питань стосовно системи підготовки працівників поліції та оптимізації її навчально-методичного забезпечення.

У листопаді 2016 року наказом МВС України № 1252 було затверджено Концепцію реформування освіти в Міністерстві внутрішніх справ України, в якій зазначені основні напрями та етапи реформування відомчої освіти, вдосконалення системи управління освітою тощо. Ця реформа повинна мати на меті перманентне поліпшення якості освіти працівників поліції із урахуванням кращих світових практик, сприяти досягненню відповідності відомчої системи освіти вимогам та потребам суспільства, практичних підрозділів Національної поліції (замовника) й особистості.

Відповідно до Закону України «Про Національну поліцію» діяльність працівників поліції безпосередньо спрямована на забезпечення охорони прав і свобод людини, протидію злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку. Поряд з цим, з огляду на технологічного та інноваційний розвиток країни, суспільство вимагає від працівника поліції високого культурного рівня, здатності до особистісного розвитку й самоосвіти, уміння застосовувати набуті компетентності у професійній діяльності.

Нажаль традиційні підходи у провадженні освітньої діяльності не в повній мірі забезпечують набуття курсантами ВНЗ МВС України компетентностей, достатніх для виконання службових обов'язків. А оскільки підготовка кадрів для Національної поліції має свою специфіку, Департамент персоналу, організації освітньої та наукової діяльності

МВС має, не гаючи часу, почати активно впливати на розробку нової нормативної бази з питань організаційно-методичного забезпечення освітнього процесу у підпорядкованих йому навчальних закладах, починаючи з відбору кандидатів на навчання і завершуючи підготовкою кадрів на науковому рівні вищої освіти. Тим більше, що нас до цього спонукає Перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затверджений Постановою Кабміну від 29 квітня 2015 року № 266.

Розглядаючи питання, пов'язане з кваліфікаційними вимогами до освітнього рівня працівників поліції, необхідно зазначити, що сьогодні постала потреба як у перегляді професійно-кваліфікаційних характеристик основних посад працівників МВС, так і вимог до предметно-спеціальних (фахових) компетенцій випускників вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку фахівців за професіями, віднесеними Державним класифікатором до сфери діяльності Національної поліції. Адже професійна діяльність випускників ВНЗ МВС України тісно пов'язана з встановленням первинних посад, які вони зможуть обіймати після отримання документа про освіту, враховуючи спеціальності та спеціалізації, за якими здійснювалось навчання.

Поняття “спеціальність” можна розглянути як частину трудової діяльності в межах певної професії, що вказує на наявність відповідної спеціальної теоретичної підготовки та трудових навичок (фахових компетентностей), набутих шляхом спеціальної освіти чи практичного досвіду роботи. Професію у даному випадку слід розуміти яка загальне, широке поняття, що характеризує підготовку і навички в певному виді діяльності. Вона характеризує широку сферу діяльності, в якій працівник може застосовувати свою здатність до праці.

Професія, як правило, вміщує в себе цілий ряд спеціальностей. Однак сама по собі спеціальність працівника не завжди визначає ту конкретну роботу, для виконання якої він був найнятий. У даному випадку важливо враховувати також кваліфікацію працівника як рівень теоретичного і практичного значення стосовно окремо взятої професії, спеціальності, яка відповідає певному розряду, класу, категорії, науковому ступеню, званню тощо. Кваліфікація працівника являє собою сукупність набутих ним професійних якостей і встановлюється спеціальною комісією на основі перевірки його знань і досвіду. Отже, професія охоплює цілий ряд спеціальностей, які, в свою чергу, містять різні кваліфікаційні рівні.

Необхідний кваліфікаційний рівень досягається завдяки виконанню відповідних освітньо-професійних чи освітньо-наукових програм і набуттю компетентностей, встановлених Національною рамкою кваліфікацій.

Нова методика розробки освітніх стандартів, передбачає, що вони мають містити перелік компетентностей, якими має володіти випускник програми певного рівня вищої освіти за певною спеціальністю. Водночас, до цих стандартів відтепер не можна включати назв конкретних дисциплін, як це було раніше. Відповідність змісту освіти у вищих навчальних закладах вимогам стандартів відтепер є одним із критеріїв внутрішньої та зовнішньої оцінки якості освіти.

Ці новації вимагають від ВНЗ розробки нових програм підготовки фахівців та змістовного наповнення освітніх спеціалізацій.

Доцільно виокремити проблеми, пов'язані із впровадженням компетентнісного підходу вузів МВС України. Відомчі навчальні заклади здійснюють підготовку кадрів з

вищою освітою для Національної поліції. Системостворюючим фактором при визначенні в освітніх програмах спеціальних компетентностей випускника ВНЗ МВС України (того, що він повинен знати, розуміти та бути здатним виконувати після завершення навчання) повинні стати практичні підрозділи Національної поліції (замовник) та кваліфікаційні характеристики посад. Розробники ж освітніх програм, у нашому випадку – це ВНЗ МВС України, мають спільно визначити дисципліни, які сприятимуть опануванню всіма необхідними компетенціями, що дозволить вирішити іншу проблему: перезарахування дисциплін при переведенні із одного відомчого ВНЗ до іншого.

Отже, ураховуючи викладене, вважаємо за доцільне запровадити єдині освітні програми для кожного освітнього рівня.

Іншою проблемою на сучасному етапі реформування освіти в Міністерстві внутрішніх справ України є нормативне забезпечення професійної підготовки поліцейських (за спеціалізаціями). Мінекономрозвитку України наказом від 10.08.2016 № 1328 затвердило зміни до національного класифікатора України ДК 003:2010 «Класифікатор професій», зокрема, КП доповнено новими професіями. Так, Поліцейський (за спеціалізаціями) належить до розділу «Працівники», і вимагає повної загальної середньої освіти та професійно-технічної освіти. У той же час вищі навчальні заклади МВС України не мають дозволу на провадження освітньої діяльності у сфері професійно-технічної освіти за робітничими професіями.

Підсумовуючи вище викладене, можна зробити висновок, що для оптимізації підготовки кадрів для Національної поліції потрібно: запровадити у системі освіти МВС єдині освітні програми; визначити інноваційну методику досягнення результатів навчання; розробити систему оцінювання якості освіти на різних етапах навчання із урахуванням набутих загальних та фахових компетентностей (знань, розумінь, навичок, здатностей), що формуються у процесі вивчення різних навчальних дисциплін. Для отримання ліцензій на надання ВНЗ МВС України освітніх послуг у сфері професійно-технічної освіти (здійснення первинної професійної підготовки поліцейських) необхідно вирішити ряд питань: погодити та затвердити у встановленому порядку кваліфікаційну характеристику професії Поліцейський (за спеціалізаціями), розробити Державний стандарт професійно-технічної освіти для підготовки робітників за професією Поліцейський, метою якого є визначення тривалості професійної підготовки, встановлення загальних вимог до змісту професійно-технічної освіти, основних засобів навчання, рівня професійної кваліфікації та компетентності випускника закладу.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Закон України «Про освіту» від 23 травня 1991 року № 1060-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/1060-12>
2. Закон України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року № 1556-VII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
3. Закон України «Про професійно-технічну освіту» від 10 лютого 1998 року № 103/98-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/103/98-вр>
4. Закон України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року № 580-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/580-19>

5. *Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти» від 30 грудня 2015 р. № 1187 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-p>*
6. *Довідник типових професійно-кваліфікаційних характеристик основних посад працівників Міністерства внутрішніх справ. – Київ : Видавничо-поліграфічний центр при МВС України, 2006. – 287 с.*
7. *Концепція реформування освіти в Міністерстві внутрішніх справ України, затверджена наказом МВС України від 25.11.2016 № 1252 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.cct.com.ua/2016/25.11.2016_1252.htm*
8. *Наказ Міністерства економічного розвитку України від 10.08.2016 № 1328 «Про затвердження Зміни № 5 до національного класифікатора України ДК 003:2010» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=49884613-84ea-4cc4-8979-cc5ce4f793b7&title=NakazMinekonomrozvitkuVid10-08-2016-1328-proZatverdzhenniaZmini5-DoNatsionalnogoKlasifikatoraUkrainiDk003-2010->*

Надійшла до редколегії 25.03.2017

КОЗЛОВ С. М., ПУГАЧ В. О., СТРЕЛЬНИКОВ О. В. ПРОБЛЕМНЫЕ ВОПРОСЫ ПОДГОТОВКИ СОТРУДНИКОВ НАЦИОНАЛЬНОЙ ПОЛИЦИИ В ВУЗАХ МВД УКРАИНЫ

Рассматриваются вопросы оптимизации нормативной базы, регулирующей деятельность ведомственных высших учебных заведений; компетентностного подхода к разработке организационно-методического обеспечения процесса подготовки работников полиции с учетом квалификационных требований к должностям.

Ключевые слова: *оптимизация, подготовка кадров, Национальная полиция, организационно-методическое обеспечение.*

KOZLOV S. M., PUGACH V. O., STRELNIKOV O. V. PROBLEMATIC ISSUES OF TRAINING NATIONAL POLICE OFFICERS IN THE UNIVERSITIES OF MIA OF UKRAINE

This paper deals with optimization of the normative framework regulating the activity of higher educational establishments; the competence approach to the development of organizational and methodical support of process of training of police personnel taking into account qualification requirements for positions.

Keywords: *optimization, training, national police, and the organizational and methodological support.*